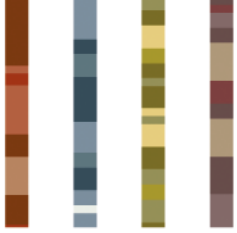

Daar bij die molen...

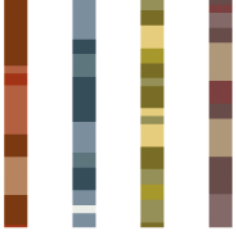
*Advies over de visuele toelaatbaarheid
van windturbines in de randen van de
Nationale Landschappen van Zuid-Holland*

***provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit
in Zuid-Holland***

Eric Luiten - oktober 2011

Afbeelding op een pak Campina vanillevla (www.campina.nl)

1 Aanleiding, bedoeling en reikwijdte van dit advies

Bij de behandeling van de Nota Wervelender in Provinciale Staten in het voorjaar van 2011 bleek dat er brede instemming bestaat met de hoofdlijnen van het plaatsingsbeleid voor windturbines. De Staten hebben bij die gelegenheid het provinciaal bestuur wel gevraagd nader onderzoek te doen naar de wenselijkheid van plaatsing in de zogenaamde studielocaties en op basis van dat onderzoek te komen met een voorstel. Het besluit over deze locaties was aangehouden omdat ze qua plaatsingslogica ambivalent zijn: gelegen langs grote infrastructuur maar wel aan de randen van Nationale Landschappen Groene Hart en Hoeksche Waard.

De provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit is gevraagd om een eigen standpunt te formuleren bij de nadere afweging van deze concrete en nader gespecificeerde locaties. Het feitelijke onderzoek naar de landschappelijke kwaliteit van de topografie ter plaatse en de simulatie van verschillende windmolenopstellingen is door een extern adviesbureau (H+N+S c.s.) verricht. De inzet van voorliggend advies is om complementair te zijn aan dat van H+N+S c.s. Ik wil een achtergrond schetsen waartegen de aanbevelingen die gebaseerd zijn op de beeldsimulaties geduid kunnen worden.

Ik heb namelijk waardering voor de geleverde visualisaties, ik vind de criteria om opstellingen af te wegen goed gekozen en respecteer de beoordeling van de varianten. Dat wil zeggen dat de aanbevelingen van H+N+S c.s. zoals samengevat in het overzicht waarmee het onderzoeksrapport besluit, wat mij betreft zorgvuldig en min of meer verifieerbaar zijn verwoord. Naar mijn mening is het goed mogelijk op basis van het beschikbare materiaal beslissingen over plaatsing te nemen; ik breng met voorliggend advies hooguit hier en daar wat nuances aan.

Het advies "Daar bij die Molen" bouwt voort op de belangrijkste aanbevelingen uit mijn advies "Wind in Zicht!" van september 2010. Daarin wordt al ingegaan op de dilemma's rond de voorgestelde locaties in Groene Hart en Hoeksche Waard.

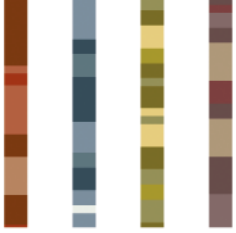

2 Windturbines en landschapsbescherming

De maatschappelijk discussie over windenergie is buitengewoon illustratief voor de paradoxale kenmerken van de samenleving op het vlak van landschapswaardering. Aan de ene kant bestaat er de wens ons welvaartsniveau te bestendigen en is er het besef dat de energievoorziening op een duurzame wijze moet worden georganiseerd, aan de andere kant lijken we de visuele effecten daarvan niet op ons collectieve netvlies te verdragen. Melkfabrikant Campina lijkt dat dilemma voorbij: ze tekent ongeveerd een moderne windturbine in de afbeelding van vertrouwd landleven op de verpakking van de vla. Mijn observatie daarbij is dat als een klantgerichte producent als Campina het aandurft om de presentatie van hun voedingsmiddelen te voorzien van dergelijke ogenschijnlijk controversiële artefacten, het met de maatschappelijke acceptatie ervan wel losloopt.

In het verlengde hiervan lijkt wat mij betreft de discussie over plaatsing van windturbines in de randen van beschermde landschappen vooral een probleem voor de provincie Zuid-Holland zelf. Het is niet de vraag naar compatibiliteit van windturbines en Hollandse topografie maar naar de compatibiliteit van windturbines met restrictief ruimtelijk beleid, die centraal staat. Deze kwestie is in hoge mate abstract en in zekere zin idiosyncratisch; om die reden doet de provincie er goed aan deze discussie zo snel mogelijk te beslechten.

Daar komt bij dat provinciale landschapsbescherming sterk visueel is beargumenteerd. Het beleid is niet gebaseerd op het doorgronden van de factoren van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit en een kritische analyse van de vraag hoe die factoren een tweede of derde leven in kunnen gaan. Het landschapsbeleid is gericht op de fixatie van de uiterlijkheden daarvan. Een van de vaakst genoemde kenmerken van Nationale Landschappen in West-Nederland is bijvoorbeeld de term openheid. Deze term wordt vaak als kernkwaliteit naar voren geschoven, dat wil zeggen verzelfstandigd als een afwegingscriterium om ontwikkelingen met drie dimensies (zoals nieuwe windturbines) terughoudend tegemoet te treden.

Maar het cultuurlandschap is geen schilderij; nergens ter wereld is de rurale topografie meer naar de hand gezet dan juist hier, is de gebruikintensiteit hoger dan hier en is elk panorama goed beschouwd een tussenfase op weg naar een volgende gedaante. Voorliggend advies werpt een wat ruimer licht op de vraag hoe het cultuurlandschap en nieuwe windturbines zich tot elkaar kunnen verhouden.

Een laatste aspect dat we niet over het hoofd mogen zien is dat in de loop van 2011 duidelijk is geworden dat het Rijk zich terugtrekt als nationale hoeder van het cultuurlandschap. De beleidscategorie Nationale Landschappen is komen te vervallen. De provincies staan aan de lat om op eigen kracht en op basis van een eigen analyse en redenering het landschapsbeleid opnieuw vorm te geven. De discussie over de plaatsing van windturbines in het lage land is in die zin een buitenkans.

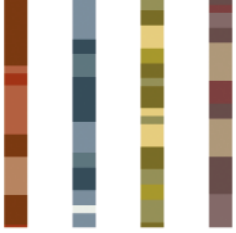
3 Visie

Naar mijn stellige overtuiging worden windturbines (net zoals bijvoorbeeld grote bruggen, rioolwaterzuiveringsinstallaties of megastallen) in het landschap geaccepteerd als hun verschijning en locatie worden begrepen; de combinatie van vormgeving, functionaliteit, constructie en materialisering enerzijds en plaatsing anderzijds dient zichzelf dus te verklaren. De plaatsingsvisie uit de Nota Wervelender geeft voor het begrijpen van de situering van windturbines kraakheldere uitgangspunten:

- (1) Daar bij die molen... wordt blijkbaar energie verbruikt
- (2) Daar bij die molen... waait het blijkbaar stevig
- (3) Daar bij die molen... liggen ook andere nutsvoorzieningen.

De plaatsingsvisie is bovendien provinciaal van schaal en uitnodigend genoeg om allerlei initiatieven op het vlak van windenergie mogelijk te maken

In de geest van mijn advies Wind in Zicht! wil ik de nadere afweging van plaatsingsdilemma's in of aan de randen van beschermde landschappen motiveren vanuit de eigenschappen van de fysieke

topografie; beleidsabstracties als groen venster, groen hart, nationaal landschap, randstadgroenstructuur, stedelijk uitloopgebied enzovoorts bieden onvoldoende houvast om plaatsing aan te moedigen of uit te sluiten.

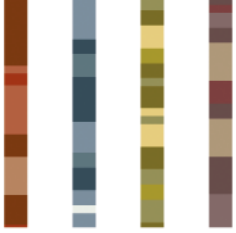
4 Advies

Algemeen

- ontwikkel een positieve grondhouding ten aanzien van windturbines; probeer hun gedaante te begrijpen en te waarderen als een summum van eigentijds milieutechnisch vernuft
- beoordeel de studielocatie op basis van de vraag in hoeverre ze voldoen aan de positief getoonzette plaatsingsstrategieën van de Nota Wervelender
- baseer uitsluiting op de beschikbare, fysieke plaatsingsruimte en veiligheidsvereisten
- geef zoveel ruimte aan nieuwe windturbines dat er een stabiele situatie kan worden gerealiseerd, dwz bij voorkeur lijnopstellingen die beginnen en eindigen op topografisch aannemelijke plekken.

Specifiek

- langs de N11, de A12, de A15 en de A16 betekent dit dat er windmolens geplaatst kunnen worden waar de snelwegen omvangrijkere bevolkingsconcentraties of werkgebieden passeren of doorsnijden
- in de Hoeksche Waard betekent dit dat er in principe geen belemmeringen zijn om de molens op de hele buitenrand van het gebied (de overgang van groot land en groot water) te plaatsen.

Afbeelding op een pak Campina yoghurt&vla (www.campina.nl)

ZUID-HOLLANDPLEIN 1, POSTBUS 90602, 2509 LP DEN HAAG

T: (070) 441 68 06, M: (06) 10 94 95 46, F: (070) 441 78 13

E: PAZH@PZH.NL, WEBSITE: WWW.PAZH.NL